

Rondetafelgesprek Asbest op 18 november 2015

Vaste commissie Infrastructuur en Milieu (I en M) van de Tweede Kamer

GGD GHOR Nederland is voorstander van een verbod op asbestdaken, omdat deze door ouderdom een potentieel gezondheidsrisico vormen voor zowel de gebruikers van de gebouwen als de omgeving. In specifieke situaties dient de gemeente de lokale GGD tijdig in te schakelen voor het maken van een realistische beoordeling van het gezondheidsrisico voor de algemene bevolking.

Inleiding

De Rijksoverheid wil met ingang van 1 januari 2024 een verbod op asbestdaken invoeren¹. De vaste commissie I en M heeft een rondetafelgesprek georganiseerd om meer inzicht te krijgen in de gevolgen van een verbod op asbestdaken per 2024. GGD GHOR Nederland, de koepelorganisatie van de in totaal 25 GGD'en en GHOR-bureaus², is vertegenwoordigd bij het rondetafelgesprek. In dit *position paper* geeft GGD GHOR Nederland haar standpunt over het verbod op asbestdaken.

GGD'en beoordelen al decennialang de gezondheidsrisico's voor de algemene bevolking bij asbestvondsten en -incidenten. Wij hebben de wettelijke taak gemeenten³ te adviseren over de gezondheidsrisico's van omgevingsfactoren en hoe hierover te communiceren. Asbest is één van deze omgevingsfactoren. Bij de uitvoering van deze taak maken wij onder andere gebruik van een in samenwerking met het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM) opgestelde richtlijn⁴.

In de Nota van Toelichting⁵ van de wijziging van het Asbestverwijderingsbesluit staat het volgende: 'Vanwege de met de ouderdom van asbestdaken toenemende gezondheidsrisico's is besloten tot versneld verwijderen: het verbod wordt ingevoerd per 2024'. Ook verder in de tekst van de Nota van Toelichting, daar waar gerefereerd wordt aan de Reach-verordening, wordt gezondheidsbescherming als reden voor het verbod gegeven. Het belangrijkste argument voor het instellen van een verbod is de veronderstelde verlaging van het gezondheidsrisico.

Gezondheidsrisico van asbestdaken

Of een verweerd of beschadigd asbestdak leidt tot een feitelijk gezondheidsrisico voor de gebruikers van het gebouw of voor de omwonenden is afhankelijk van de situatie. Hiervoor is een beoordeling van het blootstellingsrisico⁶ en van het gezondheidsrisico volgens de GGD-richtlijn nodig. In de meeste gevallen vormt het asbestdak geen acuut risico voor de gezondheid van de bewoners of omwonenden van het gebouw. Er is sprake van een extra gezondheidsrisico op asbestgerelateerde kanker als het verweerde dak leidt tot meer losse asbestvezels in de lucht die mensen inademen. Dit is met name het geval als asbestdeeltjes of -vezels van het dak in gebouwen terechtkomen. Dit kan gebeuren als het dak kapot of inpandig verweerd is of als uitgespoelde asbestdeeltjes terechtkomen op de inlooproute van gebouwen, bijvoorbeeld door het ontbreken van een dakgoot. In een gebouw kan een verhoogde asbestconcentratie in de lucht ontstaan, omdat binnen veel minder verdunning dan buiten optreedt. Onderzoek naar de bijdrage van een al dan niet verweerd asbestdak aan de concentratie asbestvezels in de buiten- of binnenlucht is nauwelijks uitgevoerd.

¹ Ontwerpbesluit wijziging Asbestverwijderingsbesluit 2005

² www.ggdghor.nl

³ Wet Publieke Gezondheid

⁴ Hegger C e.a., RIVM Rapport 2014-0047

⁵ Besluit van houdende wijziging van het Asbestverwijderingsbesluit.. op www.rijksoverheid.nl/binaires/rijksoverheid/documenten

⁶ NEN 2991-onderzoek

Gezondheidsrisico's zijn echter in specifieke situaties niet uit te sluiten. Uit onderzoek uitgevoerd door TNO⁷ blijkt dat in de binnenlucht van woningen met verweerde asbestdaken in bepaalde situaties verhoogde asbestconcentraties voorkomen. Op één van de door TNO onderzochte locaties was de gemiddelde concentratie in de binnenlucht hoger dan het huidige Maximaal Toelaatbaar Risiconiveau van 2800 vezels chrysotiel/m³. De woningen hadden sterk verweerde asbesthoudende dakleien en waren niet voorzien van dakgoten. De hogere concentraties zijn mogelijk het gevolg van het uitspoelen van asbestvezels op de inlooproute naar binnen.

Het asbestdakenverbod per 2024 heeft als belangrijkste reden de bescherming van de volksgezondheid. GGD'en willen er voor waken dat door de aandacht die door het verbod op asbest wordt gericht onnodige ongerustheid bij mensen ontstaat. Bij veel mensen leidt de aanwezigheid van asbest in de omgeving tot ongerustheid, ook als er geen sprake is van een feitelijk risico. Deze ongerustheid kan leiden tot stress-gerelateerde lichamelijke of psychische gezondheidsklachten⁸.

De afgelopen jaren hebben woningcorporaties, ingegeven door Rijksbeleid, sociale huurwoningen verkocht aan huurders. In veel van deze woningen is asbest toegepast. Het asbestdakenverbod betekent dat de komende jaren veel particulieren hun asbesthoudende golfplatendaken moeten (laten) saneren. Uit recente casuïstiek van de GGD blijkt dat de eigenaren van een woning met asbestdak vaak niet de meest draagkrachtige eigenaren zijn. Om financiële problemen of illegale sloop, met mogelijk (stress-gerelateerde) gezondheidsrisico's als gevolg, te voorkomen, vindt de GGD dat er ook voor deze doelgroep een subsidieregeling moet komen.

Onder bepaalde voorwaarden mogen particulieren zelf hechtgebonden asbest verwijderen tot een oppervlakte van 35 m². Het is belangrijk dat voor particulieren goede en eenduidige informatie beschikbaar komt hoe zij dit goed en veilig kunnen doen.

Preventie versus een realistische risicobeoordeling

In geval van asbest geven GGD'en vaak twee boodschappen die strijdig met elkaar kunnen lijken. De eerste is dat blootstelling aan asbest zoveel mogelijk moet worden voorkomen, omdat asbest kankerverwekkend is (preventie). De tweede is dat het gezondheidsrisico voor burgers in de meeste gevallen klein is (realistische risicobeoordeling). Om per locatie maatregelen op maat en een passende boodschap te kunnen geven is het van belang dat de medisch milieukundige zorg van de regionale GGD tijdig wordt ingeschakeld. Hiervoor moeten afspraken worden gemaakt tussen gemeenten, asbestadviesbureaus, woningcorporaties en de GGD. Bij asbestvondsten en -incidenten is de GGD verantwoordelijk voor de gezondheidskundige beoordeling voor de algemene bevolking.

Samenvattend

GGD'en ondersteunen een verbod op asbestdaken. Asbest is een kankerverwekkende stof⁹ en verspreiding van en blootstelling aan asbest dient daarom te worden voorkomen. Uit onderzoek blijkt dat, als gevolg van de decennialange inwerking van het weer en de groei van mossen, asbestdaken verweerd zijn en het asbest niet meer altijd als hechtgebonden te beschouwen is¹⁰. Dit betekent dat losse asbestvezels zich verspreiden in de leefomgeving. Verweerde en beschadigde asbestdaken leveren een bijdrage aan de achtergrondblootstelling aan asbest¹¹. Daarnaast kan ook een brand, storm, explosie of het instorten van bouwvallige bouwwerken, zoals oude agrarische gebouwen, zorgen voor verspreiding van asbest. Oude asbestdaken kunnen leiden tot blootstelling aan asbest en tot ongerustheid.

⁷ PC Tromp en J Tempelman, TNO rapportnummer: TR 2007/420, 28 november 2007

⁸: Gezondheidsraad, 2001; publicatiennr. 2001/010

⁹ Gezondheidsraad, 2010; publicatiennr. 2010/10

¹⁰ Bijzonder inventariserend onderzoek, Erosie van asbestdaken, Geofox-Lexmond bv en Eelerwoude bv, 29 september 2014

¹¹ ECORYS, MKBA asbesthoudende (golfplaten) daken en geventpanelen, Rotterdam, 12 juni 2012